

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויגש

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatora.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2022 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ויגש

- ב..... ולהחיות לכם לפליטה גדולה - כל ה'צרות' אינם אלא לטובה
- ד..... ותחי רוח - באמונתו יחיה.....
- ז..... אל תירא מרדה מצרימה - חזקו ויאמץ לבבכם.....
- ח..... ויגש אליו - תפילה מתוך התעוררות הלב וקרבת אלוקים.....
- ט..... אעלך גם עלה - התעלות הבאה על ידי העמידה בנסיונות.....
- יא..... ותחי רוח - לחיות עם תכלית טוב.....
- יג..... אני יוסף אחיכם - להיות מעביר על מידותיו ולא לבייש את הזולת.....
- טו..... כיבוד אב ואם - במעלת ושבח כיבוד אב.....
- טז..... צום העשירי - התעוררות לקראת צום עשרה בטבת.....

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת ויגש

ולהחיות לכם לפליטה גדולה - כל ה'צרות' אינם אלא לטובה בפרשתן (מו א), 'ויזבח זבחים לאלוקי אביו יצחק', וביאר הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (בר"ה א"י ויזבח) שהנה כמה מיני יסורים יש (עיי"ש, וראה עוד בספרו ש"ש דרוש ג' ב), וכללו של דבר כי הכל לטובתו הגמורה של האדם*, פעמים שהם יביאוהו לטובה אחרת, ופעמים יתגלה לו בסופו של דבר שהם עצמם חלק

מהטובה. כענין זה ממש ראו אצל יוסף הצדיק שהמכירה עצמה הייתה ההבאה למצרים למען התמנותו למשנה למלך שם^ג. ובוז מבאר ה'באר מים חיים' את הפסוק (תהלים קיח כא) 'אודך כי עניתני ותהי לי לישועה', וצריך ביאור, שהיה לו לומר 'אודך כי הושעתני' כי לכאורה, מה יש להודות על ה'עניו'. אלא ביאור הדבר, שדוד המלך הכיר שהעניו עצמו אינו אלא טובה גמורה

א. סיפר כ"ק אדמו"ר מבאבוב, כי בשעת מלחמת העולם השני' היה פעם הזדמנות לקבל פעסער (פאספורט דרכון) ממדינת 'קאסטא ריקא', ועי"ז היה בידו להינצל מציפורני הרשעים ימ"ש, והלך לקבל התעודות עבור כל בני משפחתו אחד שהזויל עבורם הון רב, אולם בבואו לשם נתוודע לו שבאותו היום נתבטל כל ענין קבלת התעודות מחמת איזה סיבה, ולא רצו ליתן לו התעודות בשום אופן, ויצא בפחי נפש בלב נשבר לרסיסים, כי מלבד שהלך לאיבוד הון רב אשר שילמו עבור זה, היה זה לפי דעתם אופן היחידי שיוכלו להימלט על נפשם, ולא היה יכול למצוא מרגוע לנפשו, ולא רצה לשוב אל משפחתו בידים ריקניות, לכן נכנס לבית המדרש והתחיל לעיין בספרים כדי לחזק את לבבו, ניגש אל ארון הספרים להוציא וד' אנה לידו ספה"ק תפארת עוזיאל (להרה"ק ר' עוזיאל מייזליש) פתח את הספר ונזדמן לפניו פירושו בפרק כ"ב שבתהלים, רחוק מישועתי דברי שאגתי אלקי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומי' לי, ומבאר עפ"י מה שכתב השל"ה הק' (עשרה מאמרות מאמר ה' אות ז') עה"פ (תהלים סט יד) 'ואני תפלתי לך ד' עת רצון ענני באמת ישעך', דפעמים האדם מתפלל על איזה דבר אשר נדמה לו שהוא לטובתו, אמנם באמת אחריתו מרה כלענה רח"ל, לכן צריכים להתפלל אל המגיד מראשית אחרית ויודע העתידות, שאם אותו הדבר אשר הוא מבקש לא יהי' לטובתו, אז לא ישמע ד' תפלתו ולא ימלא בקשתו, וזהו 'עננו באמת ישעך' - ר"ל תתן לי רק אותו דבר אשר הוא באמת ישועתי, אבל אם גלוי וידוע לפניך שתפלתי ובקשתי אינה לטובתי גם כי אזעק ואשווע שתם תפלתי ואל תושיעני, ע"כ. וזהו כוונת הכתוב 'רחוק מישועתי דברי שאגתי', פירוש, אם דברי שאגתי הם על דבר שהוא רחוק מישועתי, אז אבקשך 'אלקי אקרא יומם ולא תענה', שלא תענה אותי על תפלתי, כי באמת הוא ההיפך מן הישועה.

בראותו דברים הללו רוח נכון נתחדש בקרבו, כי הבין מזה דבודאי מה שעשה ה' ככה שלא עלה בידו לקבל התעודות, הוא לטובתם, אף שלענינו נראה כאילו היא לרעתם, ונתחזק לבו וחזר הביתה. כעבור איזה זמן נתוודע להם כי באותו היום הקהילו הדייטשען הארורים ימ"ש כל היהודים אשר קבלו תעודות מקאסטא ריקא, וכולם נהרגו ונרצחו על ידם רח"ל. אז ראו עין בעין כי אף שבתחילה היה נדמה להם שהשגת התעודות הללו היא טובה עבורם, וכאשר לא עלה בידם לקבלם אירע להם צרה ויגון ח"ו, מ"מ הקב"ה לא רצה לקבל שועתם ודברי שאגתם שהי' רחוק מישועתם (אמרי קודש מכ"ק אדמו"ר מבאבוב שליט"א פ' נשא תשס"ט).

ב. וכך פירש הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע במה שנאמר (מה כז) 'וירא את העגלות אשר שלח יוסף', כי רצה יוסף לרמוז ליעקב 'שאל ידאג מהגלות כי כל זה הוא הסיבה לגאולה, כי הרעה הוא הסיבה להטובה', ועל כן שלח לו עגלות שהוא מלשון 'עיגול', וגם 'סיבה' נקראת 'עיגול' (סיבוב), ור"ל שהעגלות הם מרמזים שהקב"ה מסבב את הנעשה בעולם ומורידו למצרים למען הביא עליו את הטובה הגדולה שבגאולה.

נוראות כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ד ד"ה במדרש) לבאר בלשון הכתוב (מו ד) 'אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה', שהרי 'גם' הוא לשון ריבוי כנודע, ואמר ה' ליעקב 'גם עלה', כלומר שאחר הירידה יתעלה יותר ממה שהיה קודם הירידה, וכלשונו 'כי כל מצור לאיש ישראל רק לטובה להיות אח"כ יתרון', והיינו שהצרה היא הכנה והכשר לטובה הגדולה העומדת להגיע אליו.

הנ"ן מורה על כפל הכבוד, וצריך ביאור מה עניין 'כבוד אחר כבוד' ומה משמעות כפל הכבוד. ומבאר הכתב סופר, שהנה מדרכו של עולם, מי שהיה בכלל סכנה וניצול הימנה הרי הוא מודה להשי"ת על כל החסד אשר גמל אותו והצילו, אמנם אין די בהודאה רק על גם ההצלה אלא צריך להוסיף להודות גם על עצם הצרה, שהרי כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, וכל ה'צרה' היתה בכדי להביאו לשוב למוטב או בכדי להביא עליו איזה טובה לבסוף, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות פ:): 'חייב אדם לברך על הרעה בשם שהוא מברך על הטובה', והיינו בשמחה, ועל כך אמר דוד מלכא משיחא (תהילים לד ב) 'אברכה את ה' בכל עת', והיינו כפשוטו, בכל עת - הן בעת צרה והן בעת חרוה וטובה, והו שאמרו 'כבוד אחר כבוד', ר"ל שצריך לכבד את השי"ת בכפליים. א. על הצרה. ב. על ההצלה ממנה.

מוסיף ה'כתב סופר' יסוד נפלא ונחוץ לפרש את המשך הכתוב 'זובח תודה יכבדני וישם דרך אראנו

ורחמים מרובים מאת ה', על כן אמר אודך - מודה אני לפניך, על כי עניתני - על העינויים שעברו עלי, והנני מודה לך עליהם כאדם המודה ומשבח על ישועתו, מתוך ידיעתי ואמונתי שגם הם עצמם טובה גמורה רחמים מרובים וחסדים מאת ה'.

ובזה יתפרש מה שנאמר 'זיבחה זבחים לאלוקי אביו יצחק', כי יצחק מורה על מידת ה'פחד והיראה', שמשם מקור הדין והייסורים, ומשהכיר יעקב אבינו שכל תלאותיו אינן אלא טובה גמורה שמה שמחה יתירה, זיבחה זבחים לאלוקי אביו יצחק ל'פחד יצחק אביו' שהיא מידת הדין כי הכיר בטובה הגמורה שיש בתוך החושך⁷.

בדברים הללו ממש כתב גם הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (צו ד"ה וזאת) לבאר מה דאיתא במדרש (ויק"ר ח ב) על הפסוק (תהילים נ ב) 'זובח תודה יכבדני, רבי הונא בשם רבי אחא, יכבדני אין כתיב כאן אלא יכבדני (כפל את האות נ)', כבוד אחר כבוד' (היינו שכפל

ג. בפרשתן (מה א), 'ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו, והנה משמע מדברים אלו, שאם היה אכן יכול יוסף להתאפק עוד - אזי לא היה מתגלה יוסף אל אחיו ואומר להם 'אני יוסף', אלא עדיין היה משתהה מלהודיע להם את ה'סוד', ומבאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"א ד"ה ענין) טעמו של דבר, כי אם היה יוסף מתאפק עוד קצת, אזי היה הצער שעבר על שבטי קה נחשב ככל הגלות שכבר נגזר על בני ישראל, ושוב לא היה חורבן בית המקדש, אך מאחר שכבר לא היה ביכולתו להתאפק על כן עלינו לסבול את כל עול הגלויות. ובה מבאר מה שאמרו חז"ל (מגילה טז:): על הפסוק (מה יד) 'ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צואריו' - שיוסף בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב, ובנימין בכה על צואריו בכה על משכן שילה שעתידי להיות בחלקו של יוסף ועתידי ליחרב, ולכאורה מה מקום לבכיה על החורבן עתה בהגיע עת חדוה כאשר נתראו כל האחים יחדיו, אלא, שהם ראו ברוח קדשם שמפני שהתגלה עתה ולא המשיך לצערם עוד על כן עתידים לילך לגלות ויחרבו בתי המקדש.

מכאן למדנו, שכשאדם שרוי בצער הרי הוא חוסך לעצמו בזה עגמת נפש מרובה לאחר זמן, כי כל צרה וצוקה היא בחשבון מדוקדק ואינה אלא לטובתו, וממילא מה יתאוון אדם, יקבל כל הבא עליו באמונה שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, וטוב לו בזה ובבא.

ד. על פי זה פירשו מה שנאמר 'ויאמר אלוקים לישראל במראות הלילה', שאין זה אלא 'מראות' ותו לא - נראה כ'לילה', אך באמת אין זה לילה כלל.

וכן ביאר הרה"ק ה'תפארת צבי' (רבי הערשלע מספינקא) זי"ע (בפרשתן) דהנה כתיב (תהילים צ טו) 'שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה', ומקשה, א. מהו 'שנות ראינו רעה' וכי רק 'ראינו' את הרעה והרי הרגשנו אותה על בשרנו כמחט בבשר החי. ב. מהו אומרו 'שמחנו כימות עניתנו' היה לו לומר 'היטיב' עמנו כימות עניתנו - כי החסרון ב'עניתנו' אינו רק מיעוט השמחה אלא בעיקר עצם הצער הייסורים והמכאוב... ומבאר בקדשו, כי אנו מאמינים בני מאמינים שכל הנהגת ה' אינה אלא טובה וברכה ואין בה 'רעה' כלל, אין בה אלא ראינו רעה - שנראה כמו שרעה מתרגשת לבוא עלינו, ולזה אמר שמחנו ולא היטיב עמנו, כי ה'טובה' כבר הייתה לנו מראשית דבר - אף בימים שנראה היה לנו כי רעה נחלתנו, גם אז כבר היה באמת 'כולו טובה' ולא חסרנו כל 'טובה'. ומה חסרנו, את ה'שמחה' בהנהגת ה' עמנו - כי היה נראה כזמני רעה... לזה מבקשים שמחנו כימות עניתנו.

באר הפרשה - פרשת ויגש

בבית האסורים, כמאמר הכתוב (תהילים מב ח) 'כל משברך וגליך עלי עברו, ובסופו של דבר נתברר שהכל היה לטובה עבורו, כי ראוי היה יעקב לירד מצרימה בשלשלאות של ברזל (ובזכות ירידתו של יוסף ומינויו למשנה למלך ירד מצרימה בכבוד מלכים). כמו כן, 'בשוב ה' את שיבת ציון' - כשתהיה הגאולה יבירו וידעו שכל היסורים והגלות הכל היה לטובה, ואז ימלא שחוק פינו ולשונו רנה' - כמו ה'ישן' שנתעורר משנתו וקם מתוך חלום שהיה רואה בחלומו הרבה צער וכאב, הרי כשקם משנתו כל הצער לשחוק בעיניו, באותו האופן יביטו כשתהיה הגאולה העתידה על כל הצרות שעברו, עב"ל.

ותחי רוח - באמונתו יחיה

בפרשתן (מה בח), 'ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי' וגו', איתא במדרש (בר"ר צד ג), בזה"ל, ויאמר ישראל רב, רב כוחו של יוסף בני, שכמה צרות הגיעוהו ועדיין הוא עומד בצדקו, הרבה ממני שחטאתי שאמרתי 'נסתרה דרכי מה' (ישעיה מ ב), עב"ל. והקשה הר"ה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תער"ב, ד"ה ויאמר ישראל רב עוד יוסף)

בישע אלוקים', שכבר נדחקו המפרשים בביאורו, ועל פי האמור שכוונת הכתוב להודות גם על עצם הרעה יש לפרש (ו"ל) כי על הרוב אין אדם יודע מה טובה יש בזה שבא לידי סכנה, רק שמאמין בה' שמאתו לא תצא הרעות, והכל לטוב לו, וצריך להאמין דבר זה ולהודות לה' ולברכו, ומי שעושה ככה מגלה ה' עיניו, שיראה בעיניו ובלבבו יבין איך נצמח מהרע המדומה טובה אמיתית, ולזה שמכבד ה' על הרע לפום ראות עיניו שהוא רע, בזה עושה דרך כי יראה ה' בישועתו כי הרעה זו הטובה הוא. וזהו שאמר ושם דרך בזה שיכבדנו בכפלים מכין לו דרך המוליכו שאראנו ע"י כך בישע אלוקים, שיראה שאלוקים (הרומו על) מדה הרין היא ישועתו (עב"ל).

הנה כתיב (תהלים קכו א) 'שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים', וביאר הר"ה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בפרשת ד"ה שיר המעלות) וז"ל. 'היינו כחולמים' - היינו ביוסף בעל החלומות שעברו עליו כל כך הרבה צרות, במכירתו, ובבית פוטיפר, בנסיון הגדול, ולאחמ"כ

ה. כיוצא בדבר ממש ביאר הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (יריעות שלמה על פי התפלה) בלשון הכתוב (תהילים קיח א-ב) 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, יאמר נא ישראל כי לעולם חסדו', כי באמת מאתו ית' לא תצא הרעה, אלא כל מעשיו לטובה ורק למראית עיני האדם נדמה שהיא 'רעה' אולם באמת גם הרעה היא טובה, אך 'כל זאת אם אדם יודע זאת ואומר שהיא בודאי לטובה אז יהיה כן, אבל אם האדם מתרעם כשמגיע אליו רעה חלילה וצועק שהוא רעה - אז חלילה יתהפך לרעה מוחלט'. וזהו שאמר הכתוב הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, שתמיד מרעף עלינו חסדו, ואף אם נראה כרעה אך באמת כי לעולם חסדו, אך בתנאי שיאמר נא ישראל כי לעולם חסדו - 'שהם יכירו ויאמרו שהוא חסד וטובה, אז בוודאי יהיה כן'.

ו. בענין זה ביאר ה'משך חכמה' (בד"ה אנכי) בפסוק (מו ג-ד) 'אל תירא מרדה מצרימה וגו', אנכי ארד עמך ואנכי אעלך גם עלה ויוסף ישית ידו על עיניך'. ומבאר שהקב"ה אמר ליעקב אל תירא מרדה מצרימה - אל תחקור ותחשוש מיירדתך למצרים - לחשכות הגלות, כי ויוסף ישית ידו על עיניך, היינו, עצם מצבו של יוסף יישב לך את כל תמיהותיך, הגע בעצמך - מי פילל ומי מילל שהצער הגדול שהיה ליוסף במכירתו לא היה אלא הכנה למנותו כשליט על מצרים - שיפרסם את שם השם בכל ארץ מצרים. וזה ישית ידו על עיניך - יכסה ויישב את כל תמיהותיו, להבין שהכל בחשבון משמים ממעל ועל הארץ מתחת. ופעמים וכל הירידה כולה באה לצורך עליה גדולה שא"א לה שתבוא אלא דייקא מתוך הירידה.

והנה, בזוה"ק איתא 'ויוסף ישית ידו על עיניך' - דא רזא דקריאת שמע, ע"כ. וכבר נתנו טעם לשבח על הא דאיתא בשו"ע (א"ח סא ה) שנוהגים לכסות העיניים ביד בעת אמירת פסוק ראשון של שמע, כי בא לומר, מאמין אני בבוראי ש'ה' אלוקינו ה' אחד' אף בעת שתחשך עלי, ואיני רואה מאומה, כי דייקא בעת כזאת שאין רואה את המאורות, ואין מבין את הנהגת ה' עמו - אז מצווה הוא להאמין ולהכריז שהקב"ה הוא האחד היחיד והמיוחד, עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות - והכל לטובתנו השלימה. ולא עוד אלא הוא משים ידו על העיניים, וזועק ה' אלוקינו, כלומר בין בהנהגת מידת ה' - כלומר ברחמים, הן כשהוא 'אלוקינו' מידת הדין הכל הוא ה' אחד, אותו הבורא נותן לו שניהם כפי דרכו, ובזה י"ל, שיוסף הוא ירים וישית ידך על עיניך להראות האמונה אף כשמכוסה ואין רואים מאומה.

מניין לו ליעקב שיוסף לא הרבה אחר מידותיו של גדול, להיות יודע שכל מאורעותיו הכל בהשגחה פרטית¹ הקב"ה בכל הצרות שעברו עליו, ולא אמר אף הוא נסתרה דרכי מה'. ומבאר בזה"ל, ונראה שזה עיקר ממש וכו'. ובכתב אמונה זו הוא מחליף כח לעמוד כנגד

ז. הנה איתא בגמ' (שבת לא.) 'בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה' וכו', והקשה הרה"ק רבי יעקב צבי מפורישוב זי"ע (עטרה לראש צדיק, שבת לא.) וז"ל, לפי פשוטו אין בזה הבנה, הלא יש בתורה כמה עבירות חמורות מזה חייבי כריתות ומיתות בית דין, ומדוע תחילת דינו של אדם אם נשא ונתן באמונה, ועוד הלא כמה בני אדם שאין עוסקים כלל במשא ומתן ומה שואלים אותם מתחלה. לכן נראה שהפירוש הוא, ששואלים אותו נשאת ונתת באמונה - אם עסק והשתדל באמונת השי"ת וידיעת אלקות, להכיר ולדעת שיש בורא כל העולמים המשגיח ומנהיג את עולמו, כמאמר הכתוב (ד"ה א' כח ט) 'דע את אלוקי אביך ועבדהו', שע"ז היה עיקר כוונת הבריאה, וזהו יסוד כל התורה כנודע, עכ"ל.

ח. עדיין שפתותינו מרחשות מיומי דחנוכה, ומקום אתנו להביא מה שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרס"א ד"ה כשעמדה) לבאר עניינה של מלכות יון, שכנודע שהיו בעלי חכמה, וקליפה זו של 'חכמת יון' היא כפי שנרמז בשמה 'יון' בגימטריא 'גלגל'⁽⁶⁶⁾, שהם היו בקיאים בחכמת המזלות והילוך הגלגלים, והכניסו כפירה בעולם שהכל מתנהל לפי טבעו של עולם ח"ו וכפי הילוך הגלגלים והמזלות, אמנם בני ישראל יודעים את האמת, כי כל הנהגת הגלגל הוא כפי ההנהגה העליונה, וזהו יסוד האמונה לדעת שאין טבע בעולם כלל, וכמו שמביא מספה"ק שאמרו 'אנכי ה' א-ל-ה-י-ך'⁽⁶⁶⁾ בגימ' 'גלגל', וכן 'היה, הוה, יהיה' אף הוא שוה למנין 'גלגל', ללמד, שכל תנועות הגלגלים והיפוכם הוא מאת אלוקיך שהוא היה הוה ויהיה...

ואילו הרה"ק מבערז'אן זי"ע (שפ"א יתרו ד"ה אנכי) כתב כי 'אנכי בגימטריא 'טבע'⁽⁸⁴⁾ לרמז, שגם ה'טבע' אינו אלא מהאנכי ה' אלוקיך...

ט. כתיב בפרשתן (מה כד) 'אל תרגזו בדרך', וברש"י אל תפסיעו פסיעה גסה. היה אומר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע בשם אביו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (ליקוטי יהודה החדש), שכל דבר נמדד לאדם מן השמים עד להפליא, על כן אף שמצד 'כיבוד אב' עליהם להזדרז לבשר לאביהם בשורה טובה כי יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים, וכמו שאמר יוסף מהרו וביאר ב'ספורנו' כדי שלא יצטער יותר, 'מ"מ אין להם למהר מהירות יתירה, כי היא לא תועיל להם מאומה, ולא יוכלון להודיע זאת אפילו רגע אחד לפני הזמן המיועד מן השמים, כי כל עגמת נפש תבוא לאדם בזמן המדויק שנקבע ממעל, וגם תלך לה בזמן המדויק, ולא ירוויחו מאומה מהמהירות, שיפסעו פסיעה גסה למהר להגיד לאביהם.

והוסיף הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע לספר בעניין זה מה ששמע מהחסיד המופלג רבי בן ציון אסטראווער זצוק"ל מעשה אשר הוא היה עד לה, באחד הימים כאשר ישבו החסידים בבית המדרש ב'קאצק' והגו בתורה כמנהגם דבר יום ביומו, והנה פתח הרה"ק השרף זי"ע את הדלת ויען ויאמר לחסידיו - 'בער'קע דארף רחמי שמים' (בער'קע זקוק לרחמי שמים מרובים), בער'קע זה היה בעלה של הגבירה המפורסמת תמר'ל, אשר בעשירותה סייעה רבות להרבה מצדיקי פולין, ביניהם הרה"ק הרבי רבי בונם זי"ע ועוד, כשמוע החסידים את דברי הרבי, שכרו מיד עגלה והחישו פעמיהם אל עיר הבירה 'ווארשא', להזכיר לטובה את בער'קע אצל ה'חידושי הרי"ם' זי"ע ויתר שרפי מעלה - שיעוררו רחמים בעד החולה... אך יצא יצאו את פני העיר ואחד מאופני (גלגל) העגלה נשבר, אמנם הם לא אמרו נואש באמרם שאין זה אלא מניעה וניסיון מן שמיא לכן תיקנו את ה'אופן' והמשיכו בנסיעתם, עודם בדרך והנה נפל אחד הסוסים על משמרתו ומת, שוב לא נמנעו החסידים מלהמשיך בדרכם לעורר רחמים על אותו חולה, אך לבסוף הוכרחו לעמוד ממרוצת נסיעתם שכן בהגיעם לעיר סאקרנאוויץ נפל אחד מבני החבורה נפל למשכב כ'חולה מסוכן', ושהו שם עד אשר יבריא החולה וישובו אליו כוחותיו שיוכל להמשיך ב'מסע', ואכן, כעבור ימים אחדים החל החולה להרגיש בטוב, או אז המשיכו החסידים בדרכם... אך בהתקרבתם לעיר פראגא שבפרברי ווארשא הבינו שכבר איחרו את המועד, שכן בני העיר כבר שבו מ'הלוותיו' של בער'קע.

ואמר הרה"ח ר' בן ציון, שאחר מעשה זה היו אומרים ב'קאצק' - הנה ראינו כאן מופת גדול ורוח הקודש גלוייה מאת הרה"ק ה'שרף', שידע אל נכון שבער'קע נחלה זקוק הוא לרחמי שמים מרובים, אך יותר מזה ראינו כאן - מופת (גדול בהרבה) של הקב"ה כביכול, בהראותו לנו שאם כך נגזרה הגזירה שלא יהא ביד 'יושבי הארץ' להרעיש עולמות לרפואתו...

באר הפרשה - פרשת ויגש

הגל ואין הגל שוטפו, ואם ח"ו הוא חושב שהוא מושלך מאת פני ה' ואינו מביט עליו - בלתי אפשר לו לאדם להחזיק מעמד שישאר בצדקתו אחרי התלאות המרובות והשונות שעוברות עליו חליפות אין מספר וכו' (ועיי"ש עוד שמאריך בזה). ועל כן הבין יעקב שמאחר שיוסף עמד בצדקו בכל אותן הצרות אי אפשר שאמר 'נסתרה דרכי וגו' י"א, כי בודאי היה נופל בנופלים ולא היה אפשר לו להחזיק מעמד בצדקו. עכ"ל.

הן הן הדברים שהגיד הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (שבועות ד"ה וספרתם) בשם צדיקים על דברי חז"ל (סנהדרין ז. מוסב על לשון הכתוב במשלי כד טז) שבע יפול צדיק וקם ורשע יפול באחת, דקאי על האוחז באמונה

התמימה, ונקרא 'צדיק' על דרך 'בא חבקוק והעמידו על אחת שנאמר צדיק באמונתו יחיה' (מכות כד.). וזהו אומרו 'שבע יפול צדיק', המחזיק באמונה וביטחון, אף אם יפול 'שבע פעמים' בנפילה אחר נפילה וירידה אחר ירידה, עדיין 'וקם', תקומה תהיה לו בכוח האמונה שהוא אחוז בה בעוז ותעצומות (כי הוא מאמין בימי השבע כי יבוא ימי הרעב, ובימי הרעב מאמין כי הכל מאתו ית', ועוד יבואו ימים טובים, שם פר' מקץ). אך 'ורשע יפול' (בנפילה) אחת, כלומר המרשיע באותה אחת שהעמיד חבקוק, אין לו זכות תקומה מנפילתו זו. כי זוהי כוחה של אמונה שהיא 'סם חיים' ונותנת כח ותעצומות ונוסכת טללי תחיה ברוח האדם להחזיק מעמד בכל מיני עתים קשים י" לטוב לו בכל העניינים ברוחניות ובגשמיות.

י. שמעתי מכ"ק האדמו"ר מ'מבקשי אמונה' שליט"א, שכך היו נקיי הדעת שבירושלים מרמזים בדברי הגמרא (יבמות קכא.) שאמר רבי עקיבא - כיצד נשאר בחיים לאחר טביעתו במים 'על כל גל וגל שבא עלי נענעתי לו ראשי', ורמזו למה שנקרא בלשון העם כשעוברים על האדם קשיים לרוב, שזה בא לו עם ה'גרניע גל' (מר כ"מרה), וזהו אומרו, על כל גל וגל - על כל קושי וקושי ינענע בראשו מתוך קבלה באהבה ושמחה, ובוזה ימשיך הלאה ותנצל נפשו מהמים הזידונים.

יא. בפרשתן (מה ט-ז), 'מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמני אלוקים לאדון לכל מצרים... ויבואו ארץ כנען אל יעקב אביהם, ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים, ויפג לבו כי לא האמין להם, וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דיבר אליהם וכו' ותחי רוח יעקב אביהם'. ולכאורה צריך ביאור, מדוע מתחילה לא האמין להם ולבסוף האמין. ואמרו קמאי לבאר לפי דיוק הפסוקים, כי יוסף עצמו ייחס כל גדולתו אך ורק לבורא עולם, כדכתיב שמני אלוקים לאדון, אך אחיו באו ואמרו ליעקב אביהם 'וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים', כשמוע יעקב כי כן - ויפג לבו, כי לא האמין להם, דהיינו שלא האמין להם שה'מושל' אשר הם מצאו הוא בנו יוסף, שהרי יוסף לעולם לא יתלה את הגדולה בעצמו, לומר שהוא המושל והאדון, אמנם רק לאחר ש'ידברו אליו את כל דברי יוסף', שהוסיפו לומר לו את כל מה שאמר להם - שהקב"ה שמו לאדון, והעלהו למשול בכל הארץ, או אז ותחי רוח יעקב אביהם, כי על ידי דיבורי אמונה אלו נוכח לראות שאכן בנו יוסף חי, והוא שלם באמונתו הקדושה (כעיי"ש איתא מהרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע).

יב. כה כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' (ח"ח עה"ת ריש פרשתן) על הפסוק (מה ג) 'ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף', דהנה מאז באו האחים למצרים לשבור אוכל, היו מסובבים 'מלאים קושיות כרימון', על מה עשה ה' להם ככה, דבכל פינה שפנו שם לא היה אור במושבותם, תחילה 'ויתנכר אליהם' - 'וידבר איתם קשות', ואף הוסיף לחשדם כמרגלים, לאחמ"כ נוסף הציווי להביא את בנימין, ולבסוף נוסף להם פרשת ה'מטמון' ופרשת הגביע, אמנם כל 'מה נשתנה' האלו נתחווירו באחת, ונמוגו כאין וכאפס ברגע שהכריז יוסף 'הוציאו כל איש מעלי, ואמר להם אני יוסף, דבב' תיבות אלו יישב להם בפעם אחת את כל תמיהותיהם,

ואמר ה'חפץ חיים' שאף אנו מסובבים זה כאלפיים שנה בגלות המר הזה, עם 'קושיות סתירות ותמיהות' על כל הקורות אותנו בגלות המר הזה, אמנם לעתיד לבוא כשיכריז בורא עולם אני ה', יתיישבו כל ההדורים, והכל יבוא על מקומו בשלום, באשר יתגלו לעינינו טעמי וסיבת המאורעות - היאך היה כל מקרה וצרה אך ורק לטובתינו השלימה בחשבון מופלא ומופלג, ובאמונה זאת, שנדע כבר מעתה ש'אני ה'', יתיישבו לן כל הקושיות וממילא 'תו לא קשה מידי', וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר.

הנה רבות יישמע מפי הבריות לאמר, 'מה לי ולצרה הזאת' - להיות בצרה ולהוושע ממנה לבסוף, והרי עדיף לן פי כמה וכמה שלא היינו נכנסים לעת הצרה כלל, והאמת יאמר כי הכל בחשבון ממעל. והרי לך, כי יעקב אבינו

נפשם ברעב, וגם אחרי כל זה נאסר שמעון לעיניהם, וגם נמצא הנביע באמתחת בנימין ונלקח גם בנימין לעבד, ונרמה להם כי אין להם שום תקוה להוושע, והצדיקו עליהם את הדין באמרם הננו עבדים לאדוני. ואחרי כן כאשר הגיע עת הישועה אמר יוסף 'אני יוסף אחיכם' ולא נעשה שום מעשה שיהיה חילוק בין רגע שקודם התגלותו ובין רגע שאחר כן, כי גם קודם הישועה היה נצב נגד פניהם כל הישועה וכו' רק קודם העת לא הרגישו בזה". וכן נקוה כאשר יבוא העת לגלות כבוד מלכותו עלינו ולרחם שארית ישראל, כל

אל תירא מרדה מצרימה - חזקו ויאמץ לבבכם בפרשתן (מה ג), 'ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף וגו', כתב הרה"ק ה'מי השילוח' זי"ע (ה"ב ד"ה ויאמר) דברי חיזוק נפלאים שהם כצרי מרפא לנפש, ולחיבת הקודש נציג את לשונו, וז"ל, בזה מלמד אותנו השי"ת, שכל יתייאש שום אדם אפילו שידמה לו שהישועה רחקה ממנו מאוד, וחלילה בל יום קללתו מרובה מחברו עד כי אפס ממנו הישועה, ובוה יתחזק האדם שיתן לב לצער השבטים שהיה להם בזה העת שנתפסו כמרגלים אחרי שהלכו לשבור תבואה להחיות

עבר צרת עשו צרת דינה צרת יוסף, עד שהוא בעצמו ביקש (מג יד) 'וא-ל ש-ד-י יתן לכם רחמים, ואיתא ברש"י ומדרשו, מי שאמר לעולם די, יאמר די לצרותי, שלא שקטתי מנעורי, צרת לבן, צרת עשו, צרת רחל, צרת דינה, צרת יוסף, צרת שמעון, צרת בנימין. ומכל המעשים הללו נכתבה התורה הקדושה, עד שלדידן אם ייפסק אפילו רק קוצו של האות ש' מתיבת 'עשו' במקום אחד מני רבות שנכתב עשו בתורה יפסל כל הספר... כי מאלו ה'צרות' נעשתה תורה שלימה.

על כן יאמרו המושלים באופן נפלא, כי בכבוא ה'צלם' (photographer) לצלם בני משפחה, יורה להם עמדו כך, שבו כך וכך, וחוזר חלילה, באופן זה ובאופן אחר, ועוד כהנה וכהנה כפי שתעלה בו רוח הדמיון... תוך כדי כך יאבדו בני המשפחה את הסבלנות... ויגידו לפניו, למה תעשה כה לעבדיך, הנח לנו לנפשנו... אך הוא ממשיך בשלו, וכל כך למה... כי תמונות אלו לא נועדו לשעתן אלא למען יעמדו ימים רבים, ועל כן מן ה'הכרח' לצלם ככל היותר בשלל אופנים, ואף אם כרגע נגמרו לו ה'נערווען' (העצבים) אך לאורך ימים הכל כדאי... כיוצא בדבר ייאמר, פעמים שאדם חושב לעצמו כבר 'רעות שבעה נפשי' ל"ע, מה צורך יש להעמיד אותי בעוד נסיון... אך ידע כי זמנים אלו הם העומדים לו לזכרון לנצח נצחים... ולטובתך ולהנאתך הוא כל אותם 'תמונות' כי הם יעמדו ב'אלבום'...

יג. ויזכור מה שכתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע בפרשתן על הפסוק שנכתב בפר' מקץ (מב) 'וירא יעקב כי יש שבר במצרים', גם במצרים ודחקות יש 'שבר' לשון תקווה [וכמו שברו על ה' אלוקיו, תהילים קמו ה].

יד. ביסוד זה ביאר הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (אות ב) הא דכתיב בפרשתן (מה ד) 'ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה', ופירש רש"י, 'ראה אותם נסוגים לאחור, אמר עכשיו אחי נכלמים, קרא להם בלשון רכה ותחנונים והראה להם שהוא מהול' (ומקורו בב"ר צג ח), והקשו הראשונים מה ראייה יש במילתו שהוא אכן אחיהם יוסף, שהלא יתכן שאין זה אלא 'ערבי מהול' או 'גבעוני מהול', שהרי גם הם מלין את עצמם.

אלא שכבר אמרו חז"ל (בר"ר נג יד) 'אמר רבי בנימין הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר את עיניהם, מן הכא (לעיל כא יט) ויפקח אלוקים את עיניה', ומבאר ה'ישמח ישראל', כי מכאן למדנו, שלפעמים תר האדם ומחפש אחר איזה 'אבדה' שאבדה לו ולבסוף ימצא שהחפץ מונח זה זמן רב לצדו ממש, וכיו"ב בכל ענין שהאדם ממתין על הישועה, פעמים רבות ימצא שהכל היה מוכן לפניו ממש, אלא שהבורא כיסה את עיניו שלא יראנו [וכאשר שמעתי מאחד מתושבי בני ברק יצ"ו אשר חיפש זמן הרבה אחר 'אבידתו', ואף נסע לשם כך עד לארץ רחוקה, כשהוא מפליג לעיר מאנטריאול שבקאנאדא, סוף דבר שנעשה חתן אצל השכן הגר באותו בניין בו מתגוררים הוריו...], וזאת, כי מן השמים נגזר עליו צער לזמן מסויים, על כן לא היה בידו לראות את הישועה, אמנם באותו הרגע שנסתיימה 'קצבת צערו', תיכף ומיד נפקחו עיניו, ומעתה יראה מיד את אשר חיפש.

עפי"ז יתבאר, כי כך אמר יוסף הצדיק לאחיו, התבוננו היטב בכל אשר עבר עליכם מאותו היום שדרכה כף רגלכם בארץ מצרים, כי הנה, מכרתם את אחיכם ולאחר זמן החילותם להצטער על כך (כמבואר במדרש), וכל כך גברה ה'חרטה והצער' שהיה לכם ממכירתם עד שהייתם מוכנים לשלם כל הון דעלמא להחזירני אל אבינו הקדוש, ואף פעולות שונות ומשונות עשיתם עבור כך - נפרדתם איש מאחיו בכניסתכם מצרימה לילך כל אחד בשער אחר מעשרת שערי הארץ וכו', ואילו כאשר פגשתם בי פנים בפנים בשעה שכל העולם ידעו ש'עבד יצא מבית האסורים' למלוך על מצרים, אפילו הכי לא העליתם בדעתכם אפילו בספק ספיקא שמא ה'מלך' אשר אתם עומדים לפניו הוא

באר הפרשה - פרשת ויגש

על כן חזקו ונתחזקה, והרחיקו מחשבות ייאוש מליבכם מתוך אמונה ובטחון בה' ^{טו}, ועי"ז נזכה ונחיה ונראה בישועת ה' כי תבוא, וכמו שכתב המהר"ל מפראג זי"ע (נתיב הבטחון פ"א) וזל"ק, וכמו שאמר (ישעיה ב' ד) 'בטחו בה' עדי עד', כלומר שאף שרואים וחושבים כי כבר אבדה תקותם אל יתייאש רק יהיו בוטחים בו עדי עד, כי השי"ת יכול להושיע אותם. וכאשר שם בטחונו בו אז על השי"ת להציל אותנו. עכ"ל.

ויגש אליו - תפילה מתוך התעוררות הלב וקרבת אלוקים בריש פרשתן 'ויגש אליו יהודה', איתא במדרש (בר"ר צג ו) 'רבי יהודה אומר הגשה למלחמה וכו', רבי נחמיה אומר הגשה לפיוס, רבנו אמרי הגשה לתפילה'. ונתבאר בספה"ק כי בפסוקים אלו נרמז דרכי עבודת התפילה"ה.

ישראל יראו שהישועה היתה נגד פנינו רק מצדנו נסתר זאת, ויתקיים הכתוב (זכריה י' ו) 'והוֹשִׁיבוֹתִים כִּי רַחֲמִתִּים וְהָיוּ כְּאִשֶׁר לֹא זָנַחְתִּים', עכ"ל.

ובך היה אומר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (תרפ"ד) משם אביו הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע לבאר בהא דאיתא בגמ' (ברכות י.) שאמר חזקיהו המלך לישעיה הנביא 'כך מקובלני מבית אבי אבא, אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים', כי אבי אבא היינו יהודה, שקיבל על עצמו להיות ערב על בנימין, ואמר ליעקב 'מידי תבקשנו אם לא הביאותיו אליך... וחטאתי לך כל הימים' (מג ט), ואכן, אף בשעה שהיה נדמה לו כי הוא עומד לאבד את שתי העולמות, אעפ"כ לא התייאש, אלא 'ויגש אליו יהודה', וממנו למד חזקיהו שאפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם לא יתייאש מן הרחמים ^{טו}.

הוא יוסף אחיכם... ועל כולנה, ננסכו בי כוחות אדירים מן שמיא שאוכל לעצור בעצמי ולהתאפק מלספר לכם ש'האבידה רבתי' עומדת באפכם ואינכם שמים על לב. כל זאת היה רק עד לרגע שנקצב מן השמים, והנה אך בוא יבוא ברונה העת המוכן לכך - הרי 'ולא יכול יוסף להתאפק', ויפקח האלוקים את עיניכם למצוא את אשר כלתה נפשכם למצוא, ולגלות שבאמת זה זמן רב שכבר עמד זה האיש בפניכם... וזה 'והנה עיניכם הרואות' - כי עתה עיניכם כבר רואות, ובעת הזאת אפשר לי להראותכם שהנני מהול, כי עד עתה - כל זמן שלא נפקחו עיניכם הייתם אומרים ש'ערבי מהול' עומד בפניכם, ורק עתה משהגיעה שעת ההתגלות, הנכם מאמינים לי אפילו בסימן זה. טו. סיפר הגה"ח רבי שמאי גינזבורג זצ"ל שבעת שנפגשו הני תרי קדושים הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע והרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע אחר ה'מלחמה', בתוך שיחתם נענה ה'אמרי אמת' ואמר למהר"א איתא שלאחר שיוסף התוודע אל אחיו בכו יוסף ובנימין - איש על צווארי אחיו, ובחז"ל (מגילה טז:) שיוסף בכה על חורבן שני בתי מקדשות שעתידים להיות בחלקו של בנימין, ולאידך, בנימין בכה על משכן שילה שהיה בחלקו של יוסף. ולכאורה אינו מובן, מדוע לא בכו כל אחד על חורבן ההיכל שיהא בחלקו, אלא מכאן יש ללמוד, שעל חורבן שלו אין לבכות, אלא יש להתחזק, לשוב ולהקים מחדש את הנחרב. ורק על חורבן בית חברו יש לבכות כי זהו גמילות חסדים, אך על חורבן ביתו אין לבכות - כי הבכי אינו אלא מייאש - ישכח מכל צערו ויתחיל לבנות מחדש.

טז. ורמז לה הגה"ק המהרי"ץ דושינסקיא זי"ע משם הצדיק רבי משה'לע בעל תשובה זצ"ל (דבר התאחדות תשרי תשכ"ה) בפסוק בפרשתן (מד כח) 'ויצא האחד מאתי ואומר אך טרוף טורף', כי הזוכר תמיד את ה' אינו מתייאש לעולם, בידעו כי אף אם יארע לו רעה או איזה צרה אין זה מחמת שאירע 'מקרה' מעצמו ח"ו והורע מזלו וכיו"ב ממחשבותיהם של המתייאשים, אלא הכל נעשה בציווי הא-ל ב"ה, והכל לטובה ולברכה שתתגלה לפנינו בבוא העת. אך כאשר 'ויצא האחד מאתי' - שהוציא מלבו ומוחו את הבורא האחד יחיד ומיוחד, 'ואומר אך טורף טורף' - לכן נתייאש לומר הנה נטרפה ואבדה תקוות נפשי, וכבר אין לי כל מנוס הן ברוחניות הן בגשמיות.

יז. מאמר יקר אמרו לבאר הטעם שנרמז בפסוקים אלו דייקא 'סוד התפילה' (וכאשר האריכו בזה בספה"ק), כי הנה האבות הקדושים תקנו ג' תפילות בשלושה עיתים קבועים, אברהם תיקן תפילת השחר, יצחק תיקן מנחה ויעקב תיקן תפילת הערב, אכן כאן נתחדש חידוש גדול בכל מהות התפילה, שכאשר יהודה היה בעת צרה עשה הגשה לתפילה באמצע ובתוך כדי שהוא מדבר עם יוסף, וזו עיקר התפילה אשר ישפוך אדם שיחו בכל עת שהוא צריך, ועל כל דבר קטון כגדול יבקש ויתחנן לפני הבורא ית"ש שימלא בקשתו, ואכן כאן רמז סוד התפילה...

יח. כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (ד"ה ויגש) וז"ל, בדרך רמז התורה מלמדת את בני סדר תפלות ישראל, האדם העומד להתפלל צריך לעמוד לפני ה' ברוח נמוכה, ולחשוב בלבו כמו שאמר יהודה בפר' מקץ (מד טז) 'ויאמר יהודה מה נאמר לאדוני מה נדבר ומה נצטדק האלוקים מצא את עון עבדיך', עכ"ל.

לפני ה' אלוקיו לא ישאר לעמוד על עמדו אלא יעורר בעצמו את הידיעה וההרגשה שהנה הוא מתקרב אל ה' ומדבר אליו, ולכן ילך ג' פסיעות לחקוק בנפשו ידיעה זאת. וזה נלמד מאברהם ואליהו שאף קודם התפילה היו קרובים אל ה' ובווערים באש הדבקות תמיד, ומכל מקום בגשתם לתפילה שבו ועוררו עצמם ועשו איזה פעולת התקרבות להתקרב אל הקב"ה ביתר שאת ועזי"ט.

אע"ך גם עלה - התעלות הבאה על ידי העמידה בנסינות בפרשתן (מה ג-ד), 'ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו', כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ו, תרמ"ג) שהאחים נבהלו מפניו בראותם על פניו את הקדושה הנוראה שקנה בהיותו בגלות מצרים, אז נבהלו ובושו, באמרם אם עלה ונתעלה כל כך במצרים - 'ערוות הארץ', על אחת כמה וכמה היה

והנה כתב ה'רוקח' (הל' תפילה סי' שכב) המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה (יבמות קה:). וכשיחפוץ להתפלל ילך לפניו ג' פסיעות שכתוב ג' הגשות לתפילה. ויגש אברהם, ויגש אליו יהודה, ויגש אליהו. נמצינו למדים הגשה לתפילה מפסוקי 'ויגש', ע"כ. ולכאורה צריך ביאור, מהו 'ויגש' דכתיב גבי אברהם ואליהו, בשלמא גבי יהודה שייך ויגש, שהרי עמד בריחוק מיוסף הצדיק ובבואו לדבר אליו הוצרך לגשת אליו ולהתקרב אליו. אך מה הגשה שייך אצל אברהם אבינו ואליהו הנביא - בבואם להתפלל לפני אדון כל, הרי הקב"ה מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה, ולהיכן הוצרכו לגשת ולהתקרב, אתמהה. וביארו צדיקים, כי מהותה של הגשה היא שיעתיק האדם מאיזה מקום ויתקרב למקום אחר, כיו"ב, לענין ההגשה האמורה כאן, אין הכוונה שיקרב עצמו - כלומר את גופו, אלא, שבבואו להתפלל ולשפוך שיח

וביאר המגיד מדובנא במשל כדרכו בקודש (משלי יעקב אות טז), 'ראובן' נתחייב ממון הרבה ל'שמעון' ותבע אותו למשפט, אמרו לו 'אוהביו וחכמיו', אין לך עצה כי אם לגשת אל השופט ולהישבע שאין לך לשלם, ואולי יחוס אולי ירחם... קיבל דבריהם והשיג לעצמו בגדים נאים ויקרים ואף מרכבה הדורה ומפוארת למען יסע בה אל מקום המשפט... אמרו לו, אוי כסיל שכמותך, כיצד תוכל לפצות פה ולומר 'אין לי' כאשר הינך מופיע במלוא הדרתך, דע כי בגדי החמודות אשר הנך לבוש בהם ו'מרכבת המשנה' הם מוכיחים יותר ממאה עדים כי שקר בפיקך, ולא ישמע השופט לדבריך... אין לך עצה אלא ללבוש בגדים מקורעים ומטולאים כאחד הריקים ולרכב על סוס כחוש המהלך בכבודות כמנהג העניים, אז יאמינו לך שאכן אין לאל ידך לשלם את החוב הגדול.

והנמשל מובן ופשוט, כי עד כמה אנו חייבים למלך מלכי המלכים, ואין לנו פה להשיב אלא זאת שיראה עמידתנו דלים וריקים, כי קטון יעקב ודל ואין ידו משגת לעבדו כראוי, על כן בעמדנו לפניו בתפילה עלינו להכניע עצמנו בלב נשבר ונדכה להראות עניותנו לעין כל... ועל זה רמזו חז"ל באמרם (ברכות י): 'לא יעמוד אדם לא על גבי כסא ולא על גבי שרפרף ולא במקום גבוה ויתפלל, אלא במקום נמוך ויתפלל, לפי שאין גבהות לפני המקום', כי אי אפשר לעורר רחמים שתתקבל התפילה אלא אם משפיל דעתו ומכניע עצמו לפני המקום ב"ה.

יט. ואל יאמר מי אנכי שאעמוד לפני מלך קל רם ונישא, הרי חוטא ופושע אני ורבות המריתי את פי יוצרי ובוראי, כיצד אעז פנים לעמוד לפניו להתחנן שיחנני ויטיב לי כזאת וכזאת. כי כבר למד הרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש) מהפסוק 'ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני', שבא ללמדנו דרכים ועצות ל'תפילה', ראשית, שידע ויזכור את 'שרשו' שהוא מבני אברהם יצחק ויעקב, והרי כתיב (דברים לב ט) 'יעקב חבל נחלתו', כלומר, שהננו ממש כדוגמת החבל, שאף כשהוא ארוך מאד אם תנענעהו בצדו האחד יתנענע גם הצד השני, כיו"ב הרי אנו 'מקושרים בחבל' עם אבותינו הקדושים בקשר כל ינתק, וממילא ישיב האדם לעצמו, באיזה פנים שיש לי מכל מקום מזרע האבות הנני, ובעת תפילתי מנענע אנוכי את החבל מלמטה, ובזה מתנענעים יחד כל העולמות העליונים, אם כן וודאי שתפילתי תעשה פרי למטה ושורש למעלה (עיי"ש היאך שמפרש את הפסוק בהאי מילתא).

עוד עצה טובה מרמז ה'זרע קודש' בפסוק זה, במה יתחזק האדם לעמוד בתפילה נוכח פני ה', לפי מאמרם (ברכות ז): 'מניין שהקב"ה מתפלל', ויחשוב אף שאינני ראוי להוציא דברי תפילה מפיו, מכל מקום הרי הקב"ה מתלבש בי, ומוציא יחד עמי את תיבות התפילה, וזהו דבר הכתוב 'ויגש אליו יהודה', שהלא כאמור 'הגשה' היא לשון תפילה, והיאך יגש אל התפילה - 'אדוני שאל את עבדיו', שהקב"ה שואל ומתפלל יחד עמו, על כן בכל מצב ומדריגה בה הנני עומד יש לי להתפלל.

זבזה נענה אנן בתריה - תכתב זאת לדור אחרון^ג, כי ידועה קושיית ה'חתם סופר' זי"ע (פר' ויהי ד"ה ויהי ימי יעקב) על הא דאיתא ברש"י (מה יד) שבשעה שנפגשו יוסף ובנימין בכו זה על צווארו של זה, כל אחד על המקדש שנבנה בחלקו של אחיו שעתידי ליחרב. ולכאורה צריך ביאור, דלפי החשבון אותו היום שבת היה (שהרי ביום האתמול כתיב 'וטבוט טבח והכנ' ואיתא במדרש שאותו היום ערב שבת היה, בר"ר צב ד), והאיך הותר

מתעלה אילו היה נשאר בבית יעקב אבינו, לזה אמר להם יוסף 'אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי', מלשון יישר כוחכם שמכרתם אותי [וכדרשת חז"ל שבת פו. אשר שברת - יישר כוחך ששברת], כי דייקא מתוך ישיבתי בטומאת ערוות הארץ, אחר שעברתי נסיונות וקשיים^ב, היה בידי לעלות מעלה מעלה במעלות קדושים וטהורים^א, יותר ממה שהייתי עולה בישיבתי בסמיכות לאבינו הקדוש^ב.

כ. איתא בגמ' (שבת כב:) ש'הנר המערבי' שבמנורה היה מעיד שהשכינה שורה בישראל, כי היו נותנים בו שמן כבשאר הנרות, ומדליקים אותו תחילה והיה דולק והולך כל היום כולו עד למחרת, ומיהו ה'נר המערבי' - שתי שיטות בדבר (עיי' רש"י שם), ולאחד הפירושים היינו שהמנורה עמדה בין מזרח למערב, והנר השני מצד המזרחי (החיצון) הוא הנקרא 'נר מערבי', ומדוע נקרא 'מערבי', והרי לכאורה הרבה יותר נכון לקרוא 'מערבי' לנר האחרון אשר לצד מערב (והוא הסמוך לבית קדשי הקדשים, וכי תאמר על מי שהושיבוהו בספסל השני מצד מערב ביהכ"נ, והוא ספסל אחד לפני האחרון, שנחשוב ש'כבדוהו' והושיבוהו ב'מזרח' ביה"כ), ומה שייך לומר שהנר השני נקרא 'מערבי', מדוע זכה נר זה לקדושה הגדולה והנוראה ולהיות העד המעיד על שהשכינה שורה בישראל, אלא, לימוד גדול שנינו כאן, שלא תאמר שדווקא מי שמושלם בכל מעלות הקדושה עליו שורה השכינה, אלא גם מי שנתקרב אפילו במקצת, וכבר נכנס לגבול הקדושה ואפילו ב'משהו' הרי הוא חשוב ביותר עד שזכה להיות ה'נר המערבי', על כן הנר הראשון החיצוני לגמרי שנשאר על עמדו מבחוץ ולא עשה ולא כלום אינו נחשב, אכן הנר השני שכבר 'נכנס' עצמו במשהו ופסע אפילו פסיעה אחת לצד מערב שורה עליו השכינה...

ולדין ייאמר, כי הכל יודעים שהתואר הנכבד 'נר המערבי' שמור רק לגדולי הדור... אך כאן נתחדש שאפילו אנשים כערכנו יכולים לזכות לשם זה אם יקרב עצמו לגבולות הקדושה, כי כל משהו שמקריב מעצמו ומתאפק מלילך אחר יצרו יש לו חשיבות לאין ערוך, שאין ביד אנוש להשיג זאת.

כא. וכך פירש בעל ה'שבט הלוי' זצוק"ל בדרך הרמז בדברי רש"י (ריש פר' וישב) 'ביקש יעקב לישב בשלווה, קפץ עליו רוגזו של יוסף', שיעקב אבינו רצה לישב בשלווה בכדי שיוכל להרבות בעבודת ה' מתוך טובה כשהוא במנוחת הדעת, אלא 'שקפץ עליו רוגזו של יוסף', כלומר, שראה שיוסף הצדיק עלה ונתעלה למדרגות עצומות על ידי שעמד בנסיונות והרגיז יצר טוב על יצר הרע, על כן שוב לא ביקש שלווה לעצמו, כי הבין שעבודת ה' המובחרת ביותר היא דייקא על ידי עמידה בנסיונות.

כב. מאמר נורא אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע לכמה בחורים שהיו אצלו בראש השנה בעת שנפרדו במוצאי החג, כשהוא מקדים לבאר הא דכתיב בפרשתו (מה כח) שאמר יעקב אבינו 'עוד יוסף בני חי אלכה ואראנו בטרם אמות', כי מקומו של האדם בעולם העליון הוא כפי הנסיונות שהיו לו בהאי עלמא, ואמר יעקב לעצמו, כי בוודאי לא יזכה לראות את בנו יוסף בגן עדן, אחר שיוסף עמד בנסיונות קשים ומרים יותר ממה שהוא עבר, ובוודאי מקומו שמור לו בגן עדן גבוה פי כמה ממקומו של יעקב, לכן השתוקק לראותו לכל הפחות בעולם הזה בטרם ימות... וסיים ה'חפץ חיים' ואמר להם שמודה הוא להם על שהיו אצלו בר"ה וזיכו אותו לראות את פניהם, כי אף שגם לי היו כל מיני נסיונות שהייתי צריך להתגבר, אך אתם עוברים נסיונות קשים יותר, ולא אזכה לראותכם בעלמא דאתי, על כן שמח אני בראות פניכם בטרם אמות... (מפי הג"ר שמואל בירנבוים זצ"ל).

כג. דברים נלהבים אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (שש"פ ד"ה כתר) במעלת דורות האחרונים, כשהוא נושא משלו לאותם היורדים לעמקי האדמה לחצוב משם אבנים טובות ומרגליות, שכידוע האוויר חנוק שם מאוד ובסכנה גדולה נמצאים כל ה'כורים', ואי אפשר לשלוח לשם אלא אנשים פשוטים, קשי-יום שאין להם כבר מה להפסיד בחייהם, אך דייקא על ידיהם נשלם כתר המלכות לתפארה, הם מוציאים את המרגליות ומצחצחים אותם בהודם והדרם ומידם באים יהלומים הללו 'על שולחן מלכים' - בראש כתר של המלך. וכך הם ה'דורות האחרונים, שהחשכות גדולה כ"כ, ואפילו גדולי ארץ שהיו בדורות הקודמים לא היו יכולים לעמוד בפני האויר הטמא, אך דייקא על ידינו נשלם 'כתר המלכות', כי חביב ביותר לפני הקב"ה אותם דברים הנקנים בקושי ובשעת נסיון והסתר.

בהריגתו על קידוש השם ויצאה נשמתו כאחד (עבודת יששכר וואלכאר, בסוף הספר ב'אמרי נועם' שם) כ"ד.

ותחי רוח - לחיות עם תכלית טוב

בפרשתן (מה כז), 'וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם'. כה כתב בספר 'מענה שמחה' (מאשערסדארף, בעמוד כבישת היצר) בהקדמת דברי זקנו הרה"ק ה'חתם סופר' ז"ע עה"פ (תהלים יב ט) 'סביב רשעים יתהלכון', שהרשעים, כל פעולתם וחיהם תמיד סובבים על ציר אחד, שאוכל ושותה ומפטם גופו כדי שיהיה לו כח לעסוק בסחורה להרבות הוננו, ולמה לו ההון שמאסף - כדי שיוכל להתענג בתענוגי שרים, ומה יקרה כשיתענג - יהיה לו כח לעבוד וחזור חלילה כל ימי חייו. מה שאין כן

להם לבכות ולהצטער בשבת קודש (עיין סימן רפ"ח ס"ב ובט"ז שם). ומבארים שבאותה שעה ראו שני האחים ברוח קדשם שעתיד ליחרב הבית, ואף לאחר כב' אלפי שנות גלות עדיין יתחזקו בני ישראל 'במסירות נפש' - לעבוד את ה' באמונה ובביטחון בבוראם, ובכל מיני עבודות, ויעמדו בנסינות קשים ומרים למען שמו באהבה, לכן 'כבו זה על צוארו של זה' - בכיה של שמחה, על בני ישראל שיעבדו את בוראם אפילו במצב כזה... בכייה כזאת שפיר מותרת אף ביום השבת קודש (כדאיאא בט"ז הנ"ל) כ"ד.

בה הביא הרה"ק מוואלכאר, וז"ל. הרב המגיד זצ"ל מקאזניץ היה אומר, עתה כשצועק איש חייט שמע ישראל, הוא עושה ממש את כל מה שעשה רבי עקיבא

כעין זה אמר ה'משגיח' הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל, במשל לאחד שניגש אל המלך ואמר לו, לגודל אהבתי אליך ברצוני לשרת אותך, ומה רצונך ותעש, השיב לו המלך, אין לי צורך בחייל או בגענראל (מפקד) שכן רבים הם אנשי הצבא כחול אשר על שפת הים, אלא שזקוק אני למי שישמור על ביתי, ויתהלך בתוך הבלאטע (בוץ) שסביבות הבית כשהוא שקוע שם עד לארכובותיו... ולזה נדמים אנשי הדור האחרון, שרצונו של השי"ת שניכנס בתוך 'הבוץ', ומשם נעבד אותו ונעשה רצונו מתוך כל הזוהמא והקושי שיש בדורנו אנו...

כד. חיבה יתירה נודעת לימי ההסתרה והנסינות, וכבר אמרו להמליץ על דברי רש"י בפרשתן (מו ב) 'ויאמר יעקב יעקב ויאמר הנני', וברש"י 'יעקב יעקב' לשון חיבה. והקושיא מפורסמת דהרי השם 'ישראל' בבחינה גבוהה יותר מ'יעקב', דידוע, שבזמן שישראל עושים רצונו של מקום נקראים 'ישראל', וכשאינם עושים רצונו נקראים 'יעקב', ואם כן כשחפץ ה' לקראו ב'לשון חיבה' הוה ליה למימר 'ישראל ישראל', אלא, משל למלך שיצא למלחמה עם צבאו, תוך כדי הקרב ראה אחד מהלוחמים שהשונאים מתקרבים למלך ועומדים להזיקו, נלחם בהם החייל במלחמה עקובה מדם עד שהציל את המלך מידם, בעת הקרב הקשה התלכלכה כל כתונת החייל בדם, בחזרם לארמון המלוכה, קרא המלך לחייל זה וינטלו וינשאו מעל כל השרים, והעניק לו כתונת זהב, ואת הכתונת המלוכלכת בדם ציווה להניח ב'בית גנזיו', בכל עת מצוא היה המלך שמח עמו בשמחה גדולה ובאהבה יתירה, אך זכרון האהבה לא בא למלך מראיית בגד הזהב אשר הוא לבוש בו כעת, אלא מאותו בגד המוכתם בדם, והנמשל פשוט, כי חיבת ה' לעמו באה אך ורק מהמלחמה בזמנים הנמוכים המכונים 'יעקב', ולא מזמני ה'אורה' המכונים 'ישראל'.

כה. וכך ביאר הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (כסלו, מאמר ד, אות סז בהג"ה) הלשון שאומרים ב'ועל הניסים' עמדת להם בעת צרתם, על פי מה שכתב רבינו האריז"ל זי"ע (שער הגלגלים סב:) שכאשר גברה הסט"א עתה 'מעשים טובים מעט שעושים עתה' - הוא חשוב כהרבה שעשו התנאים בזמניהם, ולפי"ז יתפרש עמדת להם - הקב"ה עמד למענם וטען לזכותם כי הם בעת צרתם, ר"ל, 'מה שאין ביד ישראל מעשים טובים הרבה הוא להיות שהם בעת צרתם בתגבורת הסטרא אחרא, ומעט מעשים טובים שעושים נחשב כהרבה בעת הרווחה'.

מעשה ידע אדם אשר הוא 'בעת צרתו', כשהיצר מתגבר עליו ביותר וקשה עליו העבודה עד מאוד, כי מעשי חשובים 'כהרבה שעשו התנאים בזמניהם', ודייקא עתה הקב"ה עומד עליו לזכותו ולחיותו ומתקרב אליו ביותר... כו. כענין הזה רמז כ"ק האדמו"ר מסקולען זצ"ל (נועם אליעזר בפרשת תולדות) ומקדים להביא את דברי המגיד מדובנא' המפרש את דברי הגמרא (ביצה טו.) 'הני בבלאי טפשאי דאכלא נהמא בנהמא', דהכוונה שהם אוכלים בכדי שיהיה להם כח לאכול טוב, והיינו שיוצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב תחת ה'בוס' שלו, וכל כך למה כדי שבסוף החודש יקבל 'משכורתו שלימה', ולשם מה הוא זקוק למעות, כדי שיוכל לקנות מאכל ומשתה, ומדוע הוא זקוק למאכל ומשתה כדי שיהא לו כח לעבוד, נמצא זה האיש עובד כדי להרוויח ממון, וממונו נעשה לקניית אוכל והאוכל בא ליתן לו כח לעבוד וחזור חלילה כי המה עובדים כדי להרוויח מעות, ומרויחים מעות כדי לאכול, אוכלים

שאלו רק על 'ימי חייו' ומדוע השיב על 'ימי מגוריו'... ועוד מדוע על 'ימי שני חייו' אמר מעט ורעים, ומבאר המלבי"ם (בפרשתן) כי ה'חיים' נחשבים להמנות בשנות חיים רק כפי שהוא ממלא את ימיו ושנותיו בעבודת ה', כי החי חיי הַרְגֵשׁ לְבַד - שאוכל ושותה ומהלך הנה והנה אינו אלא כבהמה, שהרי כיו"כ ממש נראים ימי חיי הבהמה... ואינו נחשב חי כאדם ואינם אלא ימי 'מגוריו' בעולם הזה, לא ימי 'חייו' כי חלק ה'אדם' שבו היה 'מת' בזמנים אלו¹. והנה פרעה שאל את יעקב כמה ימי שני חיך, ויענהו יעקב, ראה נא והביטה 'ימי מגוריו' - שגרתני בזה העולם הם שלושים ומאה, אבל לא ייאמר עליהם 'ימי חייו', כי 'ימי חייו' אינם אלא 'מעט ורעים' שלדאבון לב לא מלאותם כראוי (ראה נא את ענוותנותם של אבותינו, כי מי לנו כיעקב שהתורה עצמה מעידה עליו 'ויעקב איש תם יושב אוהלים' וכן נטמן י"ד שנה בשיבתם של שם ועבר מבלי שינת לילה אחת במוטה, ואעפ"כ אמר על עצמו כי מעט ורעים היו ימי שני חייו)².

הצדיק, אוכל לשובע נפשו כדי שיוכל לעסוק בתורה ויהיה לבו פנוי ללמוד בהרחבת הדעת, עוסק בסחורה כדי שיוכל לעשות חסד וצדקה ולגדל בנוי לת"ת ונמצא שכל עשייתו הוא לתכלית נכבדה. וזאת רמוז יוסף הצדיק בעגלה ערופה, כי הוא מלשון 'עגול' היינו לילך 'עגולה' - סובב סובב בלי להשיג קץ ותכלית, היא 'ערופה', חטא הממית ועורף את חיי האדם. כי צדיק בתומו הולך ועיניו בראשו לבא למטרת אמת, וזאת רמז יוסף שהוא עודנו חי ועומד בצדקו, כי מאז שפירש מאביו תמיד עסק בפרשת עגלה ערופה, ולא החטיא את המטרה כמו רשע ההולך כסומא בארובה למקום צחנתו באין תכלית.

כיו"כ מרומז עוד בפרשתן, דכתיב (זו ח-ט), 'ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חיך, ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חייו ולא השיגו את ימי שני חייו אבותי בימי מגוריהם'. והתמיהה ידועה, כי פרעה לא

כדי שיהיה להם כח לעבוד, וחוזר חלילה... משא"כ יהודי אוכל כדי שיהיה לו כח לעבודת השי"ת, ותמיד יש לו תועלת נצחי ורוחני מעבודתו. עפ"ז ביאר הרה"ק מסקולען את הכתוב 'ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדום האדום הזה על כן קרא שמו אדום', וצ"ב, וכי עבור שהכריז כן פעם אחת יקראו לו לעולם 'אדום', אלא ביאורו, שלא היה כאן 'פליטת פה' פעם אחת, רק זה היה מהות חייו שהיה עובד כגלגל החוזר, אדום בשביל אדום, היינו אוכל כדי... לאכול שוב בלי שום 'תחנה סופית' או תועלת נצחי מכל מעשיו.

כמו כן שמעתי מאחד מגדולי ירושלים בנש"ק מרביץ תורה שליט"א כי בימים מקדם היה קיים בית הכנסת מיוחד לעובדי הנמל בחיפה, המבקר בביהכנ"ס לא היה מעלה בדעתו כי יש 'גבאי' באותו ביהכנ"ס באשר 'בוקה ומבולקה' שולטים בו בכל פינה ופינה, גם תפילות לא התקיימו מלבד אחת ביום - מנין לתפילת מנחה. פעם אחת נקלע לשם אורח והתפלל מנחה עם המנין דשם, והנה הוא רואה שבחזרת הש"ץ מסבב מאן דהו ברחבי ביהכנ"ס וקופת צדקה בידו כשהוא מקשקש בקול כאומר 'צדקה צדקה'... וישאלהו האורח לשם מה זקוקים אתם לקופה של צדקה, אמר לו האיש - לשם החזקת גבאי, ולשם מה זקוקים אתם לגבאי - כדי שיעשה מלאכתו נאמנה ויסבב בין המתפללים כשקופתו בידו... תכלית דבר הגבאי מיועד לסבב עם הקופה והקופה מיועדת להספיק תשלומי הגבאי... וחלילה לנו לנהוג כיוצא בזה, אלא עלינו לזכור כי לא לתוהו נשלחנו לזה העולם אלא לשם מטרה ושליחות... כזו. בדרך משל ומליצה מספרים על בחור עלם חמודות שלא הלך לו בשידוכין... כי אביו היה אדם מגושם ביותר, ולא אבו הבריות להיות קרובים אליו בקרבת 'מחותן'... עד שבא אחד השדכנים והבטיח לסדר את הענין, מה עשה, פנה אל אבי הנערה והציע לו את הבחור, ומשהגיע אבי הבת לברר אודות טיבו של אבי הבחור אמר לו ה'שדכן' שכבר איננו בין החיים... מששמע כן אבי הבת לא המשיך לברר אודותיו כי מה לו ולמתים אשר כבר אינם אתנו בזה העולם, ונגמר הדבר בכי טוב. משהגיעו למסיבת ה'לחיים' בגמר השידוך וירא אבי הכלה כי יושב לו מאן דהו על שולחן ה'מזרח' והנהגתו כאותו 'זולל וסובא' האמור בתורה... בצורה מביישת מאד, וישאל אבי הכלה את המסובים, מי הוא זה ואיזהו האיש היושב לצדי, ויענו כל העם יחדיו הרי זה 'מחותן' החדש אבי החתן המהולל בתשבחות.... ויקצוף האיש ומיהר לשאול את השדכן 'למה רימיתני' לאמר לי שאבי החתן איננו חי, שחק השדכן ותמה בפניו, וכי לזה (חיים מגושמים של אכילה ושתיה גרידא ותו לא מיד) 'חיים' יקרא...

כת. ויבואר עפ"י דברי הרה"ק רבי מאיר מפרימשלאן זי"ע, שפעם ערך אביו עליית נשמה וראה שעומד אברך צעיר לצד יהודי זקן, את האברך כינו בשם 'זקן' ואת הזקן כינו בשם 'ילד', ולתמיהתו וכי לזה ייקרא 'עולם האמת',

כן דרשו את האמור בהמשך הכתוב 'לשארית נחלתו' - 'למי שמשים עצמו כשיריים'. ומעתה יש לומר, שכך אמר להם יוסף וישלחני אלוקים לפניכם, שכך היה רצונו ית' שאני אמלוך עליכם, כדי לשום לכם שארית - שתעשו עצמכם כשיריים ותכניעו עצמכם לפני, 'ועל ידי זה יהיה לכם תקומה להחיות לכם לפליטה גדולה, ר"ל, שיעבור ה' על פשעיכם לעולם הבא, וזהו לפליטה גדולה'. ואכן אין לתאר ואין לשער מה רב טוב הצפון למי שמעביר על מידותיו ומכניע עצמו אף בפני מי שאינו ראוי לכך (לדעתו), ומתקיים בו 'להחיות לכם לפליטה גדולה', בעולם הזה¹ ובעולם הבא.

על אחת כמה וכמה שצריך להיזהר ביותר שלא לצער את רעהו ולא לביישו ולהלבין פניו חלילה, וכמו שכתב הרה"ק השם משמואל² זי"ע (תרע"ט) לבאר במה

אני יוסף אחיכם - להיות מעביר על מידותיו ולא לבייש את הזולת

בפרשתן (מה ז), 'וישלחני אלוקים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה', הקשה הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע (ר"ה וישלחני) שלכאורה היה די באומרו 'וישלחני אלוקים לפניכם להחיות לכם לפליטה גדולה', ומדוע הוצרך הכתוב להוסיף תיבות 'לשום לכם שארית בארץ' שנראה כיתור לשון. ומבאר, כי הנה האחים הקדושים שבטי י-ה נחלקו עם יוסף משום שסברו שיהודה הוא שצריך למלוך עליהם ולא יוסף, אכן הקב"ה, סיבת כל הסיבות, סיבב שבעל כרחם יהיו צריכים להיכנע ליוסף כל ימיהם ולהשתחוות לו. והנה אמרו חז"ל (ר"ה יז:) 'כל המעביר על מדותיו³ מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר (מיכה ז יח) נושא עון ועובר על פשע, למי נושא עון למי שעובר על פשע',

ביארו לו כי דייקא מפני שכאן הוא 'עולם האמת' כינו אותם כן, כי זה האברך מילא ימיו המעוטים בתורה ועבודה ונמצא שכל רגע מהם נחשב לו כ'שנות חיים' שנתרבו למנין גדול, אבל זה הזקן לא מילא את ימיו כלל, וכשנחשוב את ימי חייו לא יעלו בידנו אלא ימים מועטים כשנות חיים של ילד קטן ביותר.

ובזה ביאר את הקרא בריש פרשת מקץ (מא א) 'ויהי מקץ שנתיים ימים' ויהי - לשון צער, כי צער גדול הוא שמקץ - בסוף ימיו של האדם נתגלה שכל מנין ימיו ושנותיו אינו אלא שנתיים ימים ולא יותר, כי רק את אלו מילא בתורה ותפילה...

כט. בפרשתן (מה ד), 'אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה', כתב ה'אור החיים' הק' זי"ע (בד"ה אני יוסף) שקרא יוסף לאחיו שנבהלו מפניו וז"ל. 'לא תחושו לדבר, כי אני יוסף אחיכם, פירוש, מתנהג עמכם במידת האחוה וכאילו לא היה הדבר ההוא, גם סמך לומר אחיכם אשר מכרתם לומר שאפילו בזמן המכר לא כהתה עין האחוה ממני'. והדברים מבהילים, שהרי עצם ה'מכירה' הייתה השפלה נוראה עבורו וצער נורא להתרחק מיעקב אביו, מה גם שעל ידה נגרמו לו בהמשך דרכו צרות צרורות, כשיבתו בבית פוטיפר, הנסיון הגדול שעבר שם, ומשם לבית האסורים במשך י"ב שנה, ואעפ"כ הריהו מכריז בזו השעה בפני מי שמכרוהו כאילו לא היה הדבר ההוא...

והנה לא ניתנה תורה למלאכי השרת, ומיהו שיכול להגיע למדרגה כזו של יוסף הצדיק, אך עכ"פ לא נכתב בתורה הקדושה סיפורי מעשיות לחנם ח"ו, כי אם ללמד לדורות הבאים, ולכל הפחות שתהא לנו 'נגיעה קלה' בארחות ישרים. וכבר כתב השל"ה הק' על האמור בפרשתן (מה טו) 'וינשק לכל אחיו ויבך עליהם' - ראה כמה צריך האדם למחול ולהעביר על מידותיו, כי הם חטאו נגד יוסף, ויוסף בכה ונישק אותם. עכ"ל.

ל. שמענו מבעלי המעשה, אשר ברצונו להסתופף בצל רבו ב'שמחת תורה' דהאי שתא בעיה"ק ירושלים, שכר דירה כשהוא עורך 'תנאי קודם למעשה' ברחל בתך הקטנה... כמה מיטות הוא צריך וכמה חדרים וכיו"ב ומצב נקיון הדירה, למעשה הגיע הלה ומשפחתו לשם כשלוש שעות סמוך לכניסת החג, וממש חשכו עיניו, אפילו פרט אחד ממה שהתנו ביניהם אינו קיים במציאות, ומי מדבר על הלכלוך... ולא היה מסוגל להישאר שם, בלית ברירה התחיל לחפש דירה אחרת, אך הזמן קצר והמלאכה מרובה... ובעל כרחו נשאר שם ליו"ט, כשהוא מלא צער ועגמת נפש, וחרונו גבר בו, והחליט שתיכף בצאת החג יתקשר למשכיר ויתן לו מנה אחת אפיים בטענת 'למה רימתני', ופשיטא ואין צריך לומר שיודיע לו בשפה ברורה (ולא נעימה...) שלא יראה ממנו אפילו פרוטה אחת בתורת 'דמי שכירות'... במוצאי יו"ט כשכבר עמד לבצע מחשבתו אמרה לו בתו שכבר בגרה מזמן רב ועדיין לא מצאה את זיווגה, חוס ורחם עלי, העבר על המידות, התאפק ואל תדבר כלל עם המשכיר, כל דמי השכירות נשלם לו, ותקדיש זכות זו עבורי בכדי שאזכה להתארס... ובגבורת נפש עילאית נשך את שפתיו ושתק... לא עברו שבועיים ימים ואכן שברו צלחת במזל טוב...

באר הפרשה - פרשת ויגש

עפ"י מבאר ה'חתם סופר' (חת"ס בפרשתן ד"ה והנה אמרו) את הכתוב (תהלים קמו יד) 'השם גבולך שלום חלב חיטים ישביעך', דהנה רבו החכמים אשר יש גבול ומעצור לחכמתם, כדוגמת מי שבהגיעו לידי נסיון בענייני 'כבוד' כל חכמתו מסתלקת עד שיעשה דברים כנגד השכל 'למען כבוד שמו' ויתבזה בטיפשותו בעד מעט כבוד, ויש מי שחכמתו עומדת לו רק עד בוא לידי 'קנאה', אז יתנהג כמי שאין בו דעת כלל וכלל, אך לא כן נחלת עבדי ה', ד'גבול' אחר עשו לחכמתם, והוא, כשיבואו לידי נסיון בענין ה'שלום' יעשו אפילו דברים כנגד חכמתם הכל בכדי שישרור השלום והשלווה בין בני ישראל. ומה שכתב - חלב חיטים ישביעך, שהקב"ה ישפיע להם פרנסה בריווח אף אם נגזר עליו ח"ו חסרון הפרנסה, דהא אמרו חז"ל (מ"ק כה) 'מוזני' לאו בזכותא תליא מילתא כי אם במזלא תליא מילתא, ואמרו בתוס' (שבת קנז. ד"ה אין) ש'זכות גדול משנה המזול', ו'זכות גדולה' היא הבאת שלום בין אדם לחבירו, וזהו ביאור הקרא השם גבולך שלום בשכר זאת שמשים את הגבול לחכמתו כאשר נוגע הדבר לענין השלום.

דאיתא ב'פסיקתא' שיוסף היה נזהר שלא להתייחד עם יעקב אביו, שלא ישאל אותו היכן היה כל השנים ויצטרך לספר לו שהאחים מכרו אותו, בכדי שלא לביישם [וראה גם רמב"ן (מה כז) שכתב ו'יוסף במוסרו הטוב לא רצה להגיד לו'], 'שמכאן לימוד גדול לכל איש, להזהר מלדבר תועה על חבירו, שהרי בודאי התייחדות יעקב ויוסף לא דבר ריק הוא, ובודאי כמה סודות ורזין דאורייתא ותיקון עולמות עליונים שהיו נצמחים מזה, ומכל מקום לא השגיח על אבידת כל אלה, והכל שזה לו, למען לא יצטרך לגלות דבר גנאי על אחיו' ל"ה, וכבר אמרו חז"ל (ברכות מג:) 'נוח"ל לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים' ל"ה.

בפרשתן (מד כח), ו'יצא האחד מאתי ואומר אך טרוף טורף', רמזו בה הרה"ק ה'חתם סופר' (ד"ה ויצא) כי 'טרף' מלשון פרנסה הוא (כדכתיב תהילים קיא ה'טרף נתן), והרי מחלוקת אחת ל"ה דוחה מאה פרנסות (של"ה מס' יומא דרך חיים אות מד), וזה בא הכתוב לרמז ו'יצא האחד מאתי' מכיוון שיצא האחדות מבני ביתי, מיד ואומר אך טרוף טורף - שנאבדה ונטרפה טרף מוונותיו ל"ה.

לא. וכך כתב המהרש"א (סנהדרין יא. ח"א ד"ה אתה) על הא דאיתא בגמ' שם שפעם הריח רבינו הקדוש באמצע השיעור ריח של שום, אמר מי שאכל שום יצא, עמד רבי חייא ויצא, עמדו כולן ויצאו, בשחר מצאו רבי שמעון ברבי לרבי חייא, אמר ליה אתה הוא שציערת לאבא, אמר לו לא תהא כזאת בישראל, ומבאר המהרש"א, שרבי שמעון הוכיח את רבי חייא על שיצא כדי שלא לבייש את מי שאכל וגרם לביטול תורה, לפי שלא היה צריך לצאת אלא רק מי שאכל את השום, וענה לו רבי חייא ודאי ביטול תורה הוא עון וחטא, אבל לבייש אחד מישראל לא תהא עבירה גדולה בישראל, וטוב לבטל תורה מלבייש בן ישראל'...

לב. בעלי המוסר דייקו בלשון חז"ל שלא אמרו חייב אדם להפיל עצמו לבשן האש, אלא נח לו לאדם, והינו טעמא, כי הנה הדבר ברור ופשוט שאם יעמידו בפני אחד שני כבשני אש, אחד גדול הבוער עד לב השמים, ומשנהו כבשן קטן, ויכריחו אותו להיכנס לתוך אחד מהם, שבוודאי נח לו להיכנס לקטן מאשר להפיל עצמו לכבשן הגדול... כך 'נח' לו לאדם להפיל עצמו לכבשן האש בהאי עלמא מאשר לשרוף עצמו באש הגדולה והחזקה על ידי שילבין פני חברו ברבים...

לג. נוראות מצינו במדרש (תנחומא ה) אמר רבי שמואל בר נחמן לסכנה גדולה ירד יוסף שאם הרגוהו אחיו אין בריה בעולם מכירו, ולמה אמר הוציאו כל איש מעלי, אלא כך אמר יוסף בלבו מוטב שאהרג ולא אבייש את אחיי בפני המצרים. עכ"ל. ומבואר שם בהמשך דברי המדרש באריכות כיצד הסתכן, ואף 'כיון שהכירוהו בקשו להרגו' עד שבא מלאך ופזרם בארבע פנות הבית, וכל כך למה כי כך אמר יוסף בלבו מוטב שאהרג ולא אבייש את אחיי בפני המצרים.

לד. זהירות יתירה נצרכת לברוח מהמחלוקת שהיא 'לשם שמים', אותם חילוקי דעות ופירוד הלבבות בגלל ויכוחים אודות אופני העבודה הרצויה, וכפי שפירש הרה"ק מקאזמיר זי"ע (הובא בדברי ישראל) בלשון הכתוב 'אל תרגזו בדרך', שרומז שלא לרגז ולריב על דרך העבודה נכונה...

לה. פעם התאוננו בני המשפחה בפני הרה"ק רבי משה בצלאל זי"ע הי"ד (אחיו של הרה"ק האמרי אמת זי"ע) שחסר להם לחם לאכול ואין די פרנסה. ענה ואמר, הדבר הראשון שיש לנו להקפיד הוא שלא יתעורר חלילה קפידה ומחלוקת, כי מחלוקת אחת דוחה מאה פרנסות, על כן יש עיקר גדול בריבוי השלום והאחוה.

אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע', ומקשים העולם, אם 'הגיע אז זמן קריאת שמע' מדוע לא קראה יוסף כיעקב אביו, ביאור נפלא ביאר בזה הגאון ה'סטייפלר' בספרו 'ברכת פריץ' עה"ת (פרשת ויגש), דהנה ב'גור אריה' למהר"ל מפראג זי"ע כתב, שבאמת לא היה אז זמן קריאת שמע כלל, אלא שדרך הצדיקים בזמן שמחה ותשועה גדולה להתעורר לבבם להידבק בבורא כל עולמים ולהתייחד באהבה עזה עם השי"ת, ועל כן כאשר נפגש יעקב עם יוסף בנו חביבו קרא קריאת שמע כדי למסור את כל אהבתו לבורא כל עולמים, ומשום הכי היה רק ביד יעקב לומר קר"ש, אבל יוסף שהיה עוסק במצוה לא קרא ק"ש, כי לא יתכן שיעסוק אז במדריגות ובמדת חסידות ולבטל מצות כיבוד אב החיובית, כי זהו נגד התורה ואם כן אין זה חסידות כלל, ואין ה'לפנים משורת הדין' מתקבל אלא אחר שמילא חובת הדין י"ו.

לכך 'חלב חיטים ישביעך' יזכה לשבוע בפרנסה מרובה ושפע עד בלי דילו.

כיבוד אב ואם - במעלת ושבה כיבוד אב

כתב ב'תרגום יונתן' בפרשתן (טו כט), כי בשעה שהגיע יעקב למצרים לא הכיר את שלישי מצרים - ולא ידע כי הוא יוסף בנו לכן השתחוה אליו, בגין כריעה זו נגזר על יוסף שיהיו שנותיו קטועות - וירדו לו עשרה שנים משנות חייו. מכאן ילמד כל חד בנפשיה עד כמה חמור ענין 'כיבוד אב ואם', להזהר במשנה זהירות בכבוד הורים אשר עונש המזלזל בהם נורא, ועווננו גדול מנשוא, ומאידך כל המכבדם בכבוד הראוי, זוכה לברכת התורה הקדושה ולאריכות ימים ושנים.

בפרשתן (טו כט) 'וירא אליו ויפול (יוסף) על צואריו (של יעקב אביו), ויבך על צואריו עוד', ופירשי 'לשון הרבות בכיה וכו', הרבה והוסיף בבכי יותר על הרגיל,

לו. איתא בספר 'בית יעקב' (מאב"ד אלכסנדר. תלמידו של הר"ב דף רג) שמעתי ממורי אם יש לאדם צער גידול בנים ר"ל, סגולה לזה ליזהר ממחלוקת, להיות רודף שלום, ולהיות מן הנעלבין ואינם עולבין, ובוזה שב ורפא לו.

לז. תשובה נפלאה הובאה בספר 'מעשה איש' (ח"ב עמוד קפד), מעשה בבחור (כהיום הנו אחד מגדולי ת"ח שבדור) שעלה בגפו לארץ הקודש בשנת תש"ח, בעזר וסיוע ממעל זכה להשתקע בה כראוי, וישב על התורה והעבודה בשיבה נודעת לשם ולתהילה, והנה, בשנת תש"י לקראת סוף 'זמן החורף' עלו ארצה גם הוריו, הבחור שרצה לסייע להם במציאת דירה ו'פרנסה' - כשהוא כבר בקי בתהלכות החיים ושפת המקום, פנה אל רבו הגאון רבי אייזיק שר זצ"ל לדון לפניו, כגון דא מה עליו עשות... כי הסיוע להוריו כרוך ב'ביטול תורה' ועזיבת כותלי הישיבה למשך כמה שבועות... רבי אייזיק הסתפק בדבר היות שב'שולחן ערוך' של הרב בעל התניא נפסק שמי שיכול להשיג 'ידיעת התורה' בשלמות אין אצלו שום דיחוי, ואינו רשאי לבטל מת"ת גם למצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים, ואותו השואל היה 'בר הכי'.. ושלחו אל החזו"א, ואכן פנה הבחור אל החזו"א, הציג את שאלתו - מבלי להזכיר את דברי שו"ע הרב, וכה ענהו החזו"א, אך דבר טבעי הוא - שהבנים עושים זאת להוריהם (הגר"א שר הסביר את תשובת החזו"א, כי כל מה שנראה כתפקידים של הבנים להתמסר עבור ההורים אזי עפ"י 'הלכה' אין בזה ביטול תורה - כי לכך נוצרת).

עוד מובא שם (עמוד קפא) על גאון אחד שהיה חי בדחקות נוראה, ולא היה סיפק בידו להחזיק את הוריו שהגיעו מלודז', ועקב כך היה בצער ופניו היו נפולות. פעם אחת פגש הגאון את ר' יעקב הלפרין ז"ל, שאלו ר' יעקב מדוע פניך נפולות, תיאר הגאון בפניו את מצבו הכספי, ושמחמת כן אין בידו לכלכל את הוריו, מיד בירר ר' יעקב כמה עולה מזונם, ואמר לאותו גאון, הריני מקבל עלי את עול החזקת מזונם - בתנאי שאני אקבל שכר המצוה, הגאון נחרד למשמע הבקשה, והשיב שברצונו להתיישב בעניין. מיד נסע הגאון אל החזו"א סיפר לו את המעשה הלז, ושאל את פיו מה עליו לעשות בשעה כזו... אמר לו החזו"א, מה השאלה... בוודאי עליכם להסכים לר' יעקב, נו, ואם תפסידו את שכר המצוה, תפסידו, דעו נא כי לכבוד ההורים יש לאדם להיות מוכן אפילו לקפוץ לגיהנום, אבל מיד הפטיר - להקב"ה יש מספיק (שכר), לתת גם לך וגם לר' יעקב.

ידוע דבר המעשה, אחד מחשובי התלמידים בישיבתו של הגאון רבי חיים מברייסק זצ"ל קיבל מכתב מאביו, בו מבקש האב שישב הביתה, התלמיד שבין כך ובין כך לא הייתה הפרוטה מצויה בכיסו נבוך ולא ידע מה לעשות (כי לא היו מצורפים עם המכתב דמי נסיעה להוצאות הדרך) נכנס התלמיד אל הגר"ח, ושאלו מה תפקידו בזו השעה, אמר לו הגר"ח, אכן, הלכה פסוקה היא שכיבוד אב היא רק משל האב ולא משל הבן, ואין הבן מחויב להוציא 'הוצאות'

באר הפרשה - פרשת ויגש

צום העשירי - התעוררות לקראת צום עשרה בטבת

עומדים אנו סמוך ונראה לצום 'עשרה בטבת', אשר בו אנו מתאבלים על ה'אתחלתא דפורענותא' לחי, שביום זה החלו האויבים את המצור על העיר ירושלים, ומשם נסללה דרכם עד לחורבן בית אלוקינו, וכתב הרה"ק ה'חתם סופר' (תורת משה דברים עמו' קפו; דרשות, ח' טבת תקפ"א), כי הנה ה'אבודרהם' (הובא בבית יוסף סי' תק"נ) דרש מהכתוב (יהוקאל כד ב) 'בן אדם כתוב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלים בעצם היום הזה' שאם היה אפשר שיצא עשרה בטבת בשבת היו מתענים אפילו ביום השבת קודש, וכמו ביום הכיפורים שאף בו נאמר (ויקרא כג כט) 'בעצם היום הזה'. והעניין צריך ביאור, מאיזה טעם יהיה עשרה בטבת חמור יותר משאר תעניות שאינם דוחים את השבת, והרי אפילו ב'תשעה באב' - היום שחרבה עירנו ושם בית אלוקינו בפועל, אין מתענים אם הוא חל ביום השבת קודש.

ומבאר ה'חתם סופר', שבאותו יום שבו החל מלך בבל לצור על ירושלים של משה, באותו היום התכנסו מקודם לכן אף בבית דין של מעלה לדון

בחורבן המקדש וגלות ישראל, הללו מיימינים והללו משמאלים, ואכן נגמר דין בית המקדש לכליון ושריפה, וזהו חומרת יום זה, כי נחשב כמו שביום זה נחרב כבר הבית שהרי כבר 'נגמר דינו'.

והנה 'כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו' (ירושלמי יומא ה.), נמצא שבכל שנה ושנה נתחדש החורבן, וזהו בכל שנה בהגיע יום עשרה בטבת, שאז התחיל למעלה משפט החורבן, כמו כן בכל דור ודור, יושבין בית דין של מעלה וגוזרין החורבן של כל שנה ושנה, והנה בעוד ענין מצינו שמתענים אפילו בשבת, והוא 'בתענית חלום', והטעם, דאף שעל דבר שנוגע רק לענין ה'עבר' אין להתענות בשבת קודש, מכל מקום 'תענית חלום' הריהו נוגע לענין 'עתיד' - להמתיק החלום שלא יזיקנו, שפיר יש להתענות עליו אף בשבת, כי עונג הוא לו שמתענה לבטל את הצרה העתידה לבוא עליו. ולכן, ב'תשעה באב' שה'תענית' באה כאבל על ה'עבר', אכן אין הזמן גרמא - בשבת קודש להתענות, מה שאין כן ב'עשרה בטבת', שנוגע הדבר ל'עתיד' שהרי בזו השעה הנים בב"ד של מעלה האם לבנות הבית בשנה זו אם לאו - מותר ונצרך

משלו על הנסיעה, אך עדיין מוטל עליך ללכת הביתה ברגל - כי בזה אין הוצאת ממון (ואם רוצה ליסע בכדי להקל על עצמו, ישלם דמי הנסיעה משלו).

אגב אוורחא, נציין מכתב שכתבו הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע לבנו הגאון רבי אברהם שמואל בנימין ז"ל (בשולי המכתב כותב), וז"ל, ידידי בני למה אין יראת שמים על פניך, לקיים כבוד אם - לכתוב אל אמך, נא, מהיום והלאה תפרוס שלו' אמך ביחוד (הובא בספר 'בדידי הוי עובדא' עמו' ש"ו).

לח. משל למה הדבר דומה לחולה שנסתלק מהעולם אחר מחלה נוראה, והנה ה'אבלים' ישבו ודנו אימתי היה היום הקשה ביותר מכל ימי החולי, זה אומר כה וזה כה, עד שבא הרופא ואמר להם, 'לא כדברי זה ולא כדברי זה', אלא הרגע הקשה ביותר היה ב'תחילת קינון המחלה' בגופו של החולה, כשהוא עצמו עדיין לא הרגיש מאומה, וכבר אז כילתה המחלה כל חלקה טובה אשר היה בגופו, כמו כן, הדברים אמורים לגבי 'מחלת היצר הרע' שתופס את האדם בחכתו ומתחיל לרחקו מ'דרך התורה והמצוה' מעט מעט, באופן שהאדם עצמו אינו מרגיש בזה כלל, עד שבפתע פתאום ימצא האדם את עצמו 'רחוק רחוק' מה' ותורתו, על כן יזהר וישמר מ'מלך זקן וכסיל' זה, לבל יהא מאוחר מידי. (אף שאין דרכי תשובה ננעלות לעולם, מכל יקשה הדבר שבעתיים אחר שנשתרש בחטא).

ועוד, כל אדם באשר הוא יעשה ביום זה 'חשבון הנפש' על ה'אתחלתא דפורענותא' שלו עצמו, דהרי זה וודאי שביום הכנסו לעול תורה ומצוות היו כל רצונותיו ושאיפותיו להעמיד הנהגתו כצדיק וקדוש, אלא שבאיזה מקום היה לו 'אתחלתא דפורענותא', ומשם... על כן יתבונן בזו העת היאך להעמיד 'גדרים וסייגים', לחדש ימיו כקדם. ואילו זה שאינו מבין וחושב שכל צרתו הוא מ'אתחלתא דפורענותא', הרי הוא דומה לאותו אחד שחזר מדרך ארוכה, ובהיכנסו לביתו ראה שמטעם הממשל סגרו (ניתקו) לו את המים מביתו, ומעתה אין לו מים לשתות או לרחוץ, ובצער הרב החל לנהוג אבל בכל שנה באותו היום בו חזר מדרכו וראה את ה'ניתוק', ופשיטא ששטות גדולה היא הנהגה כזאת, שהרי באותו 'יום שמועה' לא אירע ולא כלום, אלא כבר לפני ימים אחדים בהיותו על אם הדרך...

באר הפרשה - פרשת ויגש

להתענות אף בעצם יום השבת, דברים הללו יש להם לעוררנו - בכל מעשה ופעולה בזה היום, שנדע שעתה הוא העת להטות את הכף על כל העם, ועל השכינה הקדושה החפצה לשוב למקומה.

יהא רעווא מן קדם אבוהון דבשמיא, שיוכנו לאמונה טהורה ולכל השפע הרב הבא ממנה, ובקרוב ממש נזכה שצום העשירי יהפך לנו לששון ולשמחה בירושלים הבנויה אבי"ר.

